СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 180. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 4. серпня, 1928. VOL. XXXVI. No. 180. Jersey City, N. J., Saturday, August 4, 1928. THREE CENTS.

ВІДОБРАЛИ ВІД ЕП. БОГАЧЕВСЬКОГО ЦЕРКОВНЕ МАЙНО

АЛЛЕНТАВНСЬКА ГРОМАДА ВИГРАЛА ПРОЦЕС В СУДІ. МАЄТКОМ УКР. ГРЕКО-КАТ. ГРОМАДИ МАЮТЬ ЗАВІДУВАТИ ТРОСТІСИ, ВИБРАНІ БІЛЬШІСТЮ ГОЛОСІВ ПАРОХІЯН.

АЛЛЕНТАВН, Па., 2. серпня. — Процес української греко-кат. громади з еп. Богачевським о відобрання церковного майна закінчився побідою громади. Суддя Лігайського корту видав вже вирок, в якім признав громаду власником церковного майна, яким вона може заряджувати по своїй волі, а яке будуть заступати тростіси, вибрані більшістю голосів парохіян.

Нічого не помагали закиди епископського лоера, що в громаді править суспендований епископом священик і виклятий тимже дяк. Ніхто не може змусити громаду держати таких священиків чи дяків, яких вона не хоче. Це противилося би американській конституції, а ніяке церковне право не може змінити законів сего краю. Так аргументував суддя.

Суддя не узнав ніякої віддачі майна епископови на „вічність", а казав, що хто віддає на вічність, той може змінити свою постанову на „дочасність". Це залежить від волі громадян.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРОТИ КОМУНІСТІВ.

ОБГОВОРЮЮТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКУ ПРОПАҐАНДУ В МЕКСИКО, ШИКАҐО І НЮ БЕДФОРД. ВСЮДИ ПІЗНАТИ СЛІД КОМУНІСТИЧНОЇ АНАРХІЇ, З ЯКОЮ СЛІД БОРОТИСЯ.

АТЛЯНТИК СИТІ, Н. Дж., 2. серпня. — Завтра буде переведена основна дискусія на тему, які кроки належить повзяти Американській Федерації Праці проти комуністичної пропаґанди, яка деморалізує робітничі юнії. Таке рішено на сьогоднішній сесії Екзекутиви Ам. Федерації Праці, яка саме тепер тут радить.

Президент Федерації Вилієм Ґрін заявив, що має повно документів, з яких виходить, що комуністи хочуть ловити рибу в каламутній мексиканській воді, висуваючи аґраріїв проти Мексиканської Федерації Праці. Совіти вислали вже навіть з Москви свіжих 15 емісарів, щоби ширили в Мексико большевицьку пропаґанду.

През. Ґрін говорив далі про змагання комуністів розбити зелізничу юнію згл. відхилити її від звязи з Федерацією. В тій цілі комуністи скликують зїзд зелізничників до Шикаґо. А другий зїзд скликують до Пітсбурґ, щоби розбити майнерську юнію. Ґрін заявив далі, що і масові арешти в Ню Бедфорд спричинили комуністи та що це робітнича траґедія, що большевики заганяють робітників в руки фабрикантів.

СМИТ НА ДОПОМОГУ ФАРМЕРАМ.

СКЛИЧЕ РАДУ З ЕКСПЕРТІВ, НЕ ОГЛЯДАЮЧИСЬ НА ПАРТИЙНУ ПРИНАЛЕЖНІСТЬ.

НЮ ЙОРК, 2. серпня. — Ґовернор Смит відбув довшу конференцію з Джорджом Нелсоном Пік з Молайн, Ілл., котрий являється одним з найвизначнійших фармерських лідерів і співавтором проекту Мекнарі і Гоґена.

Смит заявив, що як тільки він вийде президентом, скличе сейчас фармерську раду, до якої покличе самих знатоків фармерської справи, між іншими і бувшого ґовернора Ловдена з Ілинойс, републиканця, котрий заявився за проектом Гоґена. Смит зазначив, що буде строго держатися у фармерській справі ще й того, що обіцяла дати фармерам демократична партія, коли дійде до влади.

$1,300,000 НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛИ.

ЖИД ЗАПИСАВ ТУ СУМУ НА ПРОТЕСТАНТСЬКІ, КАТОЛИЦЬКІ І ЖИДІВСЬКІ ГУМАНІТАРНІ ЦІЛИ.

НЮ ЙОРК, 2. серпня. — Арон Навмбурґ, син жидівського рабіна, котрий помер в Італії і залишив по собі міліоновий маєток, записав $1,300,000 на добродійні цілі і $300,000 для тих, що працювали в його офісах. Яких 250 людей скористає з того послідного запису.

ШУКАЮТЬ ЛІКУ ПРОТИ СПЛЯЧКИ.

ВИСИЛАЮТЬ ЕКСПЕДИЦІЮ ДО АФРИКИ, ЩОБИ ЗАЛОЖИТИ В ДЖУНГЛЯХ КЛІНІКУ.

НЮ ЙОРК, 2. серпня. — Фармакольоґ др.Варрен Стратман Томас, літ 28, виїхав вчера до бельґійського Конґа в Африці, щоби слідити за сплячкою, від якої там гине річно яких 100,000 людей. Др. Стратман думає зорґанізувати в джунґлях клініку, в якій буде міг лічити 2,500 людей, а заразом розсліджувати симптоми цеї хороби.

СЕНАТОР ВЕР СПАРАЛІЖОВАНИЙ.

АТЛЯНТИК СИТІ, Н. Дж., 2. серпня. — Вибраний сенатор Вер, що перебуває тут з родиною на літнім відпочинку, втратив нагло мову і не може рушити рукою і ногою. Цей наглий параліж заякав родину і лікарів, котрі не можуть догадатися причини нещастя. Кажуть, що справа дуже серіозна і не знати, чи Вер вийде з тої хороби.

Вер є сенатором пенсилвенійського стейту. Його вибір заквестіонував Конґрес, але справа не зістала ще остаточно полагоджена.

НАНКІНСЬКИЙ УРЯД ВСТАНОВЛЯЄ КОНТРОЛЮ НАД ПОРТАМИ.

ШАНҐАЙ, 1. серпня. — Міністер фінансів нанкинського націоналістичного уряду Рун заявив сьогодня, що першим кроком оздоровлення китайських фінансів буде встановлення митниць. Він підкреслив, що Америка вже прийшла до згоди в цьому й не робить жадних трудностей націоналістичному урядови.

Тут дійшли чутки, що південна армія на чолі з ґенералом Пей-Чунґ-Ґеі піддалася під зверхність націоналістичного уряду.

МАЄ 104 РОКИ І ПРИБУВ З ЛИТВИ ДО АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК, 1. серпня. — Джурґіс Скіндеріс прибув сьогодня на кораблі Литуенія з Литви до Америки, щоби приглянутися, чи він міг би сюди перенестися і тут жити. Він каже, що це не добре жити весь час на однім місци. Має він тепер 104 роки. На разі буде жити у свого сина, що мешкає в Флорал Парк, Л. Ай.

ІРЛЯНДСЬКИЙ АВІЯТОР ОТРИМАВ НІМЕЦЬКУ ПОСАДУ.

ДАБЛИН, Ірляндія, 1. серпня. — Ірляндський полковник Фицморис, котрий в товаристві двох Німців на літакови „Бремен", перелетів весною цього року Атлянтійський океан, одержав запрошення від Норт Джерман Лойд Стимшип Компані та Трансатлянтійської Лінії на посаду пільота з платнею 100,000 долярів рік. Айриш матиме виконувати спеціяльні завдання по перевозці почти та експресів. Багато аеропляній вже готових до лету і компанія ще цієї осени розпочинає навіґацію.

ПОЛЬСЬКИЙ АРЦИБІСКУП І ЛИТОВЦІ.

Претяжкий клопіт мають Поляки з литовською виленською справою. Мимо всіх своїх заходів зацитькати в якийсь спосіб Литву і лишити при Польщі раз на все місто Вильно і цілу виленьську область, справа ані руш не йде. Навпаки, вона, можна сказати, з кождим днем стає щораз гострійша. Поза литовською державою починають у справі Виленщини підносити голос і самі Литовці з Виленщини.

Ось недавно в литовськім селі Ґервати склалася така подія. До того села зїхав з візитацією польський арцибіскуп з Вильна Яблжиковський. Але в дивний спосіб приняли Литовці села Ґерват польського арцибіскупа. Як тільки арцибіскуп віхав до села, його очам представився дивний вид. Скрізь з литовських домів і литовської церкви повівали чорні хоругви. Був це знак, що Литовці не хочуть у себе бачити польського біскупа і що в них національна жалоба по причині виленської справи. Арцибіскупови стало дуже маркотно і він не знав, що почати. Тимбільше, що литовська молодіж того села почала проти арцибіскупа ворожу демонстрацію. Тоді до церковної арцибіскупської візитації вмішалася поліція і давай зривати чорні хоругви одну за другою і розганяти демонструючу литовську молодіж. Одначе це вже не вратувало ситуації арцибіскупа, бо він мусів як стій литовське село покинути. Ось такі відносини панують на Виленщині.

ЗІ СВІТА

БЛАГОВІЩЕНЬСК, Далекий Схід. — Більше як 36,000 мешканців цього міста та околиці лишилися без даху через вилив ріки Амур.

Розшукування пропавших та означення місцевостей, пострадавших від повені, виконують військові аероплями.

НЮ ЙОРК. — Бувший чемпіон тяжкої ваги Демпсі вертається назад до боксу. Джіна Тані, котрий покидає бокс, обвинувачують в зменченні цікавости публики.

ВАРШАВА. — В познанському місті Острові робітник металюрґічної фабрики Никалс та його коханка, вдова сусіда Ґрафа, отруїли жінку Никалса та чотиролітню доньку. Коханці дозволено було бути на похороні і тут на неї напали жінки, здерли з неї сукню і сильно побили.

ПАРИЖ. — Шіснацяти-літний султан Морока утік від своїх 300 жінок, які не давали йому спокою своїми сварками та роздорами.

МОСКВА. — Большевики знова готують процес. На цей раз в Закавказзі. Арештованих інжинірів обвинувачують в економічній шпіонажі.

ЛОНДОН. — Удова загинувшого пільота Гінчліфа має одержати від батька загинувшої авіяторки Макей 50,000 долярів.

ЛОНДОН. — Англійці будуватимуть величезний міст через Тамізу. На ньому має бути чотири лінії для руху. Коштуватиме цей міст 60 міліонів долярів.

ГАВАНА. — Тут викрито комуністичний заговір. Арештовано багато комуністів та сконфісковано літературу. Голову комуністів не допущено до виборів.

ВАРШАВА. — Поляки заперечують відомостям, що появилися в чужій пресі, відносно вибуху в Лодзі. Після польського повідомлення убитих зовсім не було, лише ранені.

МОСКВА. — Із жидівських кольоній на Амурі доходять відомости про страшне нещастя. Вода прибуває, а ратунку нема. На залізничому мості вже кілька днів стоїть потяг з пасажирами, відрізаний повінню.

БЕРЛІН. — Німеччина розпочала війну з вуличним шумом і длятого оголосила конкурс на винайдення найліпшого способу, як запобігти вуличному ґаласови. Призначено нагороду 200 долярів за найкращий плян. Конкурс зачинається 1. грудня ц. р.

ГУЕЛВА-ПОРТ, Еспанія. — Порт Ля Рабіда, де опустився еспанський пільот Франко, послужив колись Христофорови Колюмбови вихідною точкою в його мандрівці на захід, підчас якої відкрито Америку.

ВЕРА КРУЦ. — Ґрупу розбійників-шантажистів окружили жовніри і коли ті відмовилися здатись, відкрили вогонь. Всі розбійники забиті.

РЕЙМС, Франція. — Реймський кардинал Люкон, 86 років, зробив лет над славним реймським собором та околицями Реймсу. „Я-б не рішився полетіти двацять років перед цим" — сказав кардинал, коли висів з аероплану.

МОСКВА. — Тут відбувся похорон американського комуніста „Биґ Била" — Гейвуда. Комуніст заповів половину попелу зі свого тіла оставити в Москві, а половину відправити до Шикаго.

ТАШКЕНТ, СССР. — Професор середньо-азійського університета Михайловський зробив цікавий досвід з малпою. Після того, як зі звірини випустили всю кров, малпа не перестала жити. Через 55 мінут кров, приправлену хемічними елементами, влили назад і малпа через пять мінут жила повним життям.

БУДАПЕШТ. — Тут помер ветеран війни з 1848. року Стефан Лебе, який був співучасником Кошута та приймав участь у боротьбі за незалежність.

ТОКІО. — Центральну Японію навістила повінь. Сотні домів затоплені і знищені. Ниви під водою. Втрати виносять міліони долярів.

БІЛГОРОД. — Хорвати вимагають розвязання скупщини (сойму) та відмовляються платити податки. Теперішній сойм вони називають „парлямент убийників".

ВАРШАВА. — В місті Олитія (Литва) виник страшний вибух у державнім арсеналі. Убитих є 9 жовнірів, ранених 60, зруйновано багато будинків. Вибух знищив головні склади амуніції литовської армії.

КИЇВ. — 19 липня вагон трамваю, який спускався з Володимирської гори, ізза недосконалости гальмів зірвався і з страшною скорістю полетів удолину. По дорозі вагон розбив амбулянс із хорими. Тяжко ранено 7 людей.

КВЕБЕК, Канада. — Сестра бувшого кайзера Вільгельма, Шавмбург-Ліппе, зі своїм чоловіком, московським офіцером Зубковим, прибула до Канади. В розмові з журналістами вона сказала, що приїхала як „туристка".

ПОЛЯКИ ГОТУЮТЬСЯ ДО ЗАХОПЛЕННЯ ЛИТВИ

ВОЄННИЙ СТАН У ПОЛЬЩІ. ЧУТКИ ПРО ВІЙНУ ПОШИРЮЮТЬСЯ. МАНЕВРИ НА ВИЛЕНЩИНІ.

БЕРЛІН, 2. серпня. — По всій Польщі фактично заведено воєнний стан. Війська, які брали участь у маневрах коло Ґравденца, тримають поготівлю в касарнях. Все більше поширюючіся чутки про майбутній зїзд леґіонерів у Вильні є нічо інче, як приготовання до нападу на Литву та переведення анексії, як це зробив ґенерал Желіґовський з Вильною в 1919 році.

„Глос Правди" не припиняє нападати на Литву та підюджує до війни з Литвою.

Польські ґазети, бажаючи оправдати поведінку польської влади, виписують, нібито Літвінов, большевицький комісар обіцяв Литві поміч червоної армії, коли би Поляки зачали війну з Литвою. Через те, мовляв, Литва не боїться Польщі та зосереджує свої війська на границі.

АНГЛІЙСЬКИЙ АВІЯТОР ОСІВ У МОРІ.

ПЕРЕЛЕТІЛИ 750 МИЛЬ. ВСІ ПОДОРОЖНІ ЖИВІ. І ПОЛЯКИ ПУСТИЛИСЯ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

ПАРИЖ, 2. серпня. — Англійський авіятор Кортней та трох його товаришів опустилися на Атлянтійському океані. На розіслане радіо їм поспішило на поміч кілька пароплавів і один з них „Міневаска" підібрав невдалих мандрівників на поклад. З корабля одержано слідуюче повідомлення: „Пароплав Міневаска в 5 годині по східному часу на висоті 42 степенів, 27 мінут на північ і 39 степенів 5 мінут на захід уратував капітана Кортнея та його товаришів. Усі живі".

На аероплянї окрім Кортнея знаходилися монтреальський банкир Госмер, механік Фред Пірс та радіо-оператор Ґлімор.

Кортней поніс уже другу невдачу. Перший раз він пробував летіти з Англії до Ню Йорку. Цей раз він вибрався з Портуґалії. Причини зниження — великі тумани. Всього англійський авіятор перелетів 750 миль від Азорських островів.

ПАРИЖ, 3. серпня. — Польські авіятори, що від кількох місяців збиралися летіти до Америки, нарешті рушили сьогодня в 5.44 рано з аеродрому в Ле Бурже.

НА АМУРІ ОГОЛОШЕНО СТАН ОБЛОГИ.

ЗМОБІЛІЗОВАНО ВСЕ НАСЕЛЕННЯ НА БОРОТЬБУ З ПОВІННЮ. ЖИДІВСЬКІ КОЛЬОНІСТИ СИЛЬНО БІДУЮТЬ.

ВЛАДИВОСТОК, 2. серпня. — Вода на Амурі, Усурі та Зиї, далеко-східних ріках, прибуває далі. Оголошено стан облоги в Благовіщенську та околицях. Все населення змобілізовано на боротьбу з повінню. Всі кораблі, барки, човни заняті підвозом поживи в місця, залиті водою. По вулицях Благовіщенська сполучення тримається на човнах.

Всім жидівським кольоніям між Благовіщенськом і Хабаровськом загрожує загибель. Жидівські організації жертвують міліони рублів на допомогу потерпівшим.

ВИСТУП НОВОГО ПРЕМІЄРА ЮГОСЛАВІЇ В СКУПЩИНІ.

НОВИЙ ПРЕМІЄР КОРОШЕЦ КАЖЕ, ЩО ПЕРЕВИБОРИ ДО СОЙМУ Є АБСУРДОМ.

БІЛГОРОД, 2. серпня. — Антон Корошец, новий премієр Югославії і лідер словенської клерикальної партії, виступив перед скупщиною (соймом з деклярацією, яка складається з 9 точок.

В своїй деклярації він зазначив, що Югославія є парляментарною державою, а скупщина — виконавчий орган краю. Що всі депутати повинні вернутися до роботи на користь вітчини. Уряд мусить стежити за виконанням конституції та права.

Скупщина буде продовжувати почату роботу, не дивлячись на те, чи опозиція прийме участь в роботі, чи ні. Закордонні зобовязання треба виконати та ратифікувати югославянсько-італійський договір. Всі сили країни мусять сконсолідуватись.

Вимагання опозиції розвязати теперішній сойм і зарядити нові вибори премієр вважає абсурдом, бо причина, виставлена Хорватами, не є доцільна. В убийствах у скупщині винуватий лиш один чоловік, а не якась ціла партія або ґрупа. На завтра кабінет міністрів має бути сформований".

Уся Югославія знайшлася в серіозному положенню, бо Хорвати не думають іти на ніякі уступки.

КАТАСТРОФА ПАРИСЬКОГО ЕКСПРЕСА.

8 ОСІБ ЗАБИТО, 15 РАНЕНО.

ПАРИЖ, 2. серпня. — На лінії Брест—Париж виникла залізнича катастрофа. Убитих є 8 осіб, ранених 15. Чотири вагони третьої кляси зруйновані. Багажний вагон розбитий на тріски. Чотири почтові урядники забиті. Американців потерпівших не було.

РУМУНИ ЗАХИЩАЮТЬ ПРАВО ПРОДАЖУ РОСІЙСЬКИХ КОРАБЛІВ.

БУКАРЕШТ, 2. серпня. — Напів-офіціоз румунського уряду Віторул надрукував учора протест проти домагань Москви одержати 200 кораблів, сконфіскованих своєчасно румунським урядом.

Інчі ґазети пригадують Чічеріному про золото, яке царський уряд вивіз з Румунії, а большевики сконфіскували.

ВЕРЕСЕНЬ — МІСЯЦЬ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
[illegible] newspaper published daily except Sundays and [illegible]
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Загряницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГОЛОДНИЙ РОБІТНИК, А КАНОНИ І БАҐНЕТИ

Хто приглядається економічним відносинам в Америці, добачує такий дивогляд. З одного боку маємо цілу масу ріжних директорів та менаджерів великих промислових підприємств, а з ними і президента Кулиджа та ріжних високих урядовців з Вашингтону або з рядів републиканської партії, котрі раз-у-раз говорять про американський добробут і виказують цифрами, як зросло майно великих підприємств та які то великі дивіденди виплачують ті підприємства шеровцям. В зрості майна отих великих підприємств добачують вони національний добробут і дають собі кредит за нього, бо саме їх влада піднесла той добробут. І кредит дають їм великі підприємці. І ті саме зложать тепер $4,000,000, яких потреба републиканській партії на те, щоби продовжати свою владу і підносити добробут по тій дорозі, як це робили досі.

Але навіть та сама преса, що подає промови през. Кулиджа і других про зріст американського добробуту, містить, як от в послідних днях, образки нужди і розпуки. І вона не закриває, що попри добробут невеликого числа міліонерів, маємо міліони, що прямо недоїдають. Бо як жеж говорити про добробут, коли ми бачимо образи з Ню Бедфорд, де цілі маси малих, босих і обдертих дітей ждуть на дворі по 8 годин на свою чергу, щоб дістати кусень хліба і трохи молока. Колиб був сякий такий добробут, то чи можливо, щоби робітник міг вичерпати по кількох тижнях страйку всі свої засоби, яких повинен був доробитися на протязі кількох чи кільканайцятьох літ праці в фабриці? Чи це нормальне явище, коли за той короткий час не стає вже в него кусня хліба для дітей? І чи це не є природний обяв, коли той робітник виходить тепер на страйк, щоби добитися кращої заробітньої платні?

Послідні страйки в Пассейку, страйк майнерів мягкого вугля, як і той послідний страйк в ткальняних фабриках в Ню Бедфорд вказують на анормальні економічні відносини в Америці, які згодом мусять довести до катастрофи, якщо правлячі круги не знайдуть способів заради. Супроти слушних домагань майнерів висувалося провокаторів і наемників, котрі розбивали робітничу юнію, викидали їх з родинами на двір, побивали палками і насилали на них війско, яке стріляло і проливало кров. Нігде правди діти, що майнерів зломано. Вони програли страйк. Але чи ця програна є побідою, корисною для держави, це інше питання. На тій програній скористають може хвилево вуглеві барони, але їх виграна робітничого питання не розвязує, а тільки його комплікує. Така виграна тільки заострює конфлікт між працею і капіталом, як заострюють його ті баґнети, які виставлено в Ню Бедфорд проти страйкуючих і та артилерія, яку держано на поготівлю проти 10,000 робітників, що пішли виявляти свою симпатію для арештованих пікетчиків.

ДАРЕМНІ ПОТУГИ МИРОТВОРЦІВ

Здається, що з того часу, як істнує цивілізований світ, людство не перестає думати про засіб, яким би можна було припинити війни. Навіть найбільший полководець кінця 18 й початку 19 століття Наполеон мав гадку покласти кінець дальшим війнам. Йому здавалося, що коли він утворить федерацію окремих монархій під головством французького імператора, то тоді будуть усунуті всі причини війн. Маючи таке пацифістичне завдання, він огнем і мечем пройшов всю Европу здовж і поперек.

Майже кожна держава, що починає війну, проголошує її як боротьбу за свої конечні життєві інтереси, або як оборону своїх потоптаних прав, чи свого протекторату. Навіть і остання світова різня була розпочата всіма державами з мотивів, які на перший погляд не мали нічого спільного з імперіялізмом, помстою і т. д.

Здається, що поки буде істнувати світ доти війни не припиняться, хоч може буде змінений їх характер. Тому всякі спроби оголосити війну як незаконний засіб до розвязання міжнародних конфліктів, залишаться лише красивими пацифістичними жестами, що реальних наслідків не дадуть. Хіба принесуть творцям тих спроб коротеньке задоволення своєї амбіції, що ось і вони відограли ролю „миротворців".

Остання війна скінчилася, не розвязавши тих протиріч, що істнували на старому континенті, а крім того ще додала багато нових. Тепер в Европі та в Азії далеко більше запального матеріялу, ніж було його перед війною з 1914 року. Це знають всі політики, всі дипльомати й відчуває на собі населення всіх держав. Держави Европи та Азії озброюються інтензивно, мілітаризм росте мов на дріжджах, прокидається активність експанзії в тих народів, які, здавалося, вже давно стали миролюбивими й покинули всяку гадку про свою імперіялістичну експанзію. Творяться нові оборончі, а разом з тим і офензивні союзи, угоди й т. д.

В цей саме час американський міністер закордонних справ Келлоґ виступає з проектом оголошення війни як протизаконного засобу полагодження міжнародних конфліктів. Думаємо, що доля цього проекту, навіть коли його і підпишуть, буде та сама, що знаменитих чотирнацять точок декларації покійного президента Вилзона. Та знаменита декларація промайнула лише яскравим фаерверком й згасла на темному небосхилі дипльоматичних кабінетів. Тепер уже вона майже забута й лише, коли якийнебудь з поневолених народів, або з народів переможених, політик, чи просто громадянин пригадає ту декларацію, то його зустрічають з усмішкою як дивака. Це так навіть тут в Америці, а що вже говорити в тих державах, які захопили чужі землі, підбили чужі народи, наложили на переможених страшні тягарі воєнних відшкодовань і т. д.

Нібито в протилежність до тієї декларації президента Вилзона висовується нова пропозиція Америки, з якою то виступив міністер Келлоґ. Тому, що ця пропозиція, на думку держав переможців, повинна стати охороною сучасного стану в Европі, охороною їх „прав" на захоплені ними ріжні землі й народи, вони з охотою відкликнулися на ноту Келлоґа й готові підписати договір обома руками. Але й тут спершу Анґлія, а потім і инші держави поробили собі застереження, що вони мають вживати військову силу в таких випадках, коли безпосередньо або посередньо нарушуються їх права.

Отже, коли поневолені народи піднімуть боротьбу проти своєї гнобительки метрополії, то тим вони порушують інтереси пануючої держави й вона може розправлятися з ними, як сама того захоче.

Ми знаємо, що революція раніше ніколи не була „законним" засобом до зміни внутрішнього устрою держави, але обставинами й фактами вона стала „законною". Боротьба пригноблених народів також ніколи не була раніше їх „законним правом" на скинення ярма гнобителя, але обставини й факти зробили її „законною".

Треба не оголошення війни „поза законом", а потрібне усунення причин, що приводять до війни. Але це така сама утопія, як спроба декретом припинити війну. Тому кожен народ сам мусить боротися за свої права, використовуючи для того всі можливі засоби. Це тичиться й нас. Хай оголошують війну поза законом, а ми повинні готуватися до крівавої боротьби, коли хочемо визволення й створення своєї держави.

БОЛГАРСЬКА ЖІНКА.

Болгарка має всі прикмети балканської жінки. Селянка, якої чоловік на протязі століть усе був готовий до бою, а до дому приходив лише відпочати, призвичаєна робити собі всяку домашню і пільну роботу сама. Це пильна, повного здоровля жінка, що має звичайно більше здорових і загартованих дітей. Вона відважна і неустрашима, готова все взяти зброю у руки, щоби боронити своє господарство, майно і власть. Страва цілої родини є одностайна, а йоґурт є головною їх поживою.

Навпаки, жінка-міщанка похожа на свою сестру-селянку лише тим, що є майже все матірю кількоро дітей; зрештою переняла богато від Туркинь. Діти виховує двояко, себто хлопців для самостійности, так що часто й десятилітній хлопець уже взагалі не підлягає матери, а дівчата виховує у несамостійности і покорі. Хлопці, як лише освободяться зпід догляду матери, є більше загартовані і здорові, а дівчата слабі і бліді, бо більшу часть дня провадять із матірю в хаті, де отворене вікно, головно в зимі, буває дуже рідко.

Жінки роблять ручні роботи і плекають цвіти коло хати. Зрештою на господарці не дуже розуміються; вони безрадні та непрактичні. Виною того є ціле уладження домашньої господарки. Чоловік, урядовець або торговельник, полагоджує всяке закуп[illegible] сам. На базарі побачите більше чоловіків, зрідка жінку. Жінка зварить із того, що чоловік принесе і поручить. Пополудні, а ніколи за дня, може пійти відвідати свою прятельку або своячку. На ці відвідини чоловік визначує їй час, а кожда придержується визначеного часу, не спізниться ні на хвилиночку. Ці відвідини у болгарських жінок є дуже характеристичні і нічим від себе не ріжняться. Болгарка прийде і сяде в сальоні (меншої кімнати), в якому нема більше нічого, лише стільці (крісла) попід стіну, а на стінах висять балканські килими, якими є теж застелена долівка. Спитають одна другу про здоровля родини, візьме одну закуску, подану їй, а коли нема нічого іншого цікавого або незвичайного, то відходить так скоро, що на незнаючого болгарських звичаїв зробить це враження, що вона чимсь образилася і тому відходить. По дорозі до дому ніде не задержується, щоби прийти на визначений час. У прилюднім житті Болгарка взагалі не бере участи і також не дуже ним цікавиться.

Так жили в болгарських містах перед війною. Світова війна принесла одначе жінкам, головно цим молодшим, інший погляд на життя і богато самостійности. Всетаки старі Болгарки держаться всіх старих традицій та почуваються з ними свобідними і щасливими.

ПОРАДИ.

Емалієві посудини (ринки, горшки) можна вживати лише до продуктів, варених у воді. Коли смажимо або душимо в маслі чи на іншім товщі, емалія тріскає, а це небезпечне для здоровля людини. Відламки такої емалії дуже шкідливі для людського організму, а нерідко можуть спричинити запалення сліпої кишки. Щоби такі посудини вдержати в порядку, треба зчорнілі або припалені місця витерти крейдовим порошком, розробленим у трохи воді. Такою мастю натерти сильно брудні мі... Ніколи не гасити водою, бо тоді полумя ще розшириться...

При наливанні нафти до лямпи часто переповниться резервуар, а розлита нафта може запалитися. Накрити горіюче місце грубим коцом. Ніколи водою, бо тоді полумя ще розшириться.

Пальці рукавиць не друться так скоро, коли з першого дня в кождий кінець пальця напхаємо трохи вати, так щоби нігті не доторкалися рукавички. Але вату не напихати кульками, а подовгасто.

Стирки до втирання посудини не друться так скоро, коли перед ужиттям їх переваримо. Добре є також перед ужиттям перешити їх навскоси лямівкою, а потім при пранню не викручувати, лише витискати, то така стирка видержить довгі роки.

Черевики чистити: вечером намастити пастою, а щойно на другий день „ґлянцувати". Коли так обува через ніч постоїть намащена пастою, шкіра натягне товщу, а через те робиться треваліша і дає ліпший полиск.

Спосіб проти хатнього гриба. Досліди виказали, що хатній гриб найліпше можна винищити саліцилевою кислотою. Звичайну губку замочити у розчині саліцилевого квасу (20 ґрамів саліцилевої кислоти у виннім спірті або оцті) і тим натирати місця стін, в яких є гриб.

Як чистити лякеровані предмети? Взяти трохи муки й оливи і натирати цим лякеровані предмети, як прим. столи, посудини, рами образів і т. д. взявши тої мішанини на мягке сукно або шкіру. Весь порох, усі плями зникнуть, а предмет матиме ще більший полиск. Такий спосіб не шкодить зовсім: позолочуваним, бронзованим і лякерованим предметам.

В. Кедровський.

1917 РІК.

(174)

„Так, какже ето!? Ми же не ізменнікі Расії! Ми тольна протів большевіков!..." і инше.

Звичайно доводилось таким дякувати за ласкаве запропонування їхніх послуг. Дякувалось також і тим, що приходили з старинними, поржавілими запорожськими шаблями, забраними десь з колекцій зброї, на знак їх старого козачого роду. Були й з иншими „вещественними" доказами їх українського походження, які явно занадто хитрили, маючи на меті „временно іспользовать хахлов".

Переходили в день сотки таких ріжноманітних шукачів „посад" і мало кого з них бралось на українську службу, бо девятьдесять пять процент з них не заслугували на жадне довіря. Тому особливо мене вразила щирість одного такого прохача.

Передомною стоїть ґенерал-майор з ґеорґієвським хрестом, говорячи приблизно слідуюче:

„Я не буду ґаваріть, что я Украйнець" — почав він — „хоть у меня і есть маленькое імєніє в Черніґовской ґубернії, я, как відіте ґенерал-майор*) русской службн. Мої атестації: ґеорґієвський крест, знак академії ґенерального штаба і університетський — [illegible] ето всьо, что я могу представіть. У большевіков служіть я не желаю, а єсть мнє надо. Работать я моґу. Прошу вас прінять меня на украінскую службу, на какую найдьоте возможним должность. Я ґатов пісарем пойті, еслі на большеє моє знаніє і опит вам не нужні будут".

Така отвертість і щирість мене здивували й заімпонували мені. Я дав йому перепустку до себе поза чергою й просив його зайти до мене на другий день, бо тепер відповіді дати не можу. Ґенерал, подякувавши, вийшов. Згодом я розказав О. Жуковському про цього прохача й просив поради, бо за його щирість я ґадав можливим взяти його на українську службу, не ризикуючи „підвохом". Жуковський, з присущою йому горячковістю відповів: „Женіть до чорта його! На біса нам ця кацапня?!"

Такі арґументи для мене були мало переконуючі й на другий день, коли у мене був з докладом командуючий військами Округи М. Шинкар, я переказав йому про цього ґенерала, запитавши, чи не взяв би він його до себе в округ на службу. Шинкар просив прислати ґенерала до нього. Коли той прийшов, я без дальших балачок направив його до Шинкаря, який скоро призначив його на посаду начальника Штаба Округи. Так ґенерал Греків, майбутній укр. військовий міністер і начальний вожд Галицької Армії, зістав на українській військовій службі. Факт цей був трохи пізніше описуємого тут часу, але я навів його до речі, щоби потім не вертатися до нього.

Ґенерал Греків є яскрава ілюстрація того, як не була відповідно використана велика фахова сила, так потрібна нам у війську. В часи Директорії, після повстання проти гетьмана, першим військовим міністром став ґен. Греків. Але очевидно його твердість та самостійність у веденню військової справи, відповідно своєму розумінню, комусь не подобалася. Тому ґен. Грекова було замінено на становищу військового міністра повною військовою бездарністю, але „всьоісполню, что прикажіте" ґенералом Осецьким, в якого, по виразу С. Петлюри, була та одна велика перевага над иншими військовими, що йому везло. Оте „йому везе" зробило на нещастя всій нашій визвольній війні проти Московщини Осецького міністром, пізніше наказним отаманом, а ґен. Грекова „дипльоматом".

Будучи людиною висококваліфікованою у військових справах, ґен. Греків можливо був слабим політиком та дипльоматом. Крім того на заплутаних політичних течіях ріжних ґруп та підґрупок, від яких аж роїлося на Україні, він навряд чи міг визнаватися. Навіть в справі конечного завдання нашої боротьби з большевиками не кожен міг сказати: чи це безкомпромісова боротьба України з Московщиною за свою самостійну державу, чи це лише боротьба проти большевиків в першу чергу, а потім за українську державність, не предрішаючи її взаємовідносин з бувшою Росією. Ґен. Греків очевидно не був втаємничений у всі тонкости нашої політичної справи, й тоді, коли його послано для переговорів з Французами в Одесу. Це був перший змушений його крок політично-дипльоматичної діяльности. Далі вже на еміґрації він підпав під впливи Оскілка, а пізніше инших авантурників й зійшов зовсім на нівець.

Доводиться лише шкодувати, що Україна згубила таку видатну військову силу, а ще більше, що його не скористовано було у відповідний час. Може тоді й військова боротьба наша малаб инший вислід.

* * *

В початку місяця листопада в Петрограді утворився краєвий (на Петроградську Військову Округу) український військовий штаб, з метою формування українських військових частин з Українців-вояків Петроградської Округи. Штаб цей, приступаючи до праці, видав таку відозву:

„З волі Петроградської Краєвої Військової Ради утворився укр. військовий революційний штаб, котрому доручено як найскорше перевести утворення з Українців-вояків Петроградської Округи окремого отряду для негайного вирушення його на Україну в оборону Укр. Центр. Ради й всіх українських демократичних інституцій від темних реакційних сил, які загрожують здобуткам революції й намагаються цілком знищити національний розвій українського народу".

В першу чергу зорґанізувалися й почали виправлятися на Україну частини Петроградської залоги, та залог розташованих поблизу Петрограду. З ґвардійських запасових полків, що були розташовані в Петрограді, було утворено три ґвардійські українські полки, які в першу чергу відходили на Україну.

Большевики звернули особливу свою увагу на розпропаґандування цих полків проти Центральної Ради, для чого вони повели серед них шалену аґітацію, а в порядку партійної дисципліни послали туди, під виглядом Українців-націоналістів, своїх аґентів. Ця робота большевиків була відома Ґенеральному Секретаріятови справ військових, чому вирішено було до військ, що приходять з Московщини, а особливо з Петрограду, ставитись як з найбільшою обережністю. Одним чинником предостороги було завдання не скупчувати їх в одному місті, а розташувати їх залогами по Україні, можливо далі один від другого, та поставити в містах, не маючих особливого політичного, економічного чи стратеґічного значіння.

Відповідно цьому й були зроблені розпорядження залізницям на перевозку цих військ, в певні місця, минаючи Київ, куди міг бути введений лише один полк, який, ґадалось можливим взяти під стислий догляд.

На жаль, у нас, як і в Московщині, була держава в державі, а саме залізничники. Не відкидаючи їх самопосвяти ділу боротьби за скріплення національно-соціяльних здобутків, а також величезних жертв матеріяльних і духових, понесених в ділі піддержки порядку на залізницях та в боротьбі з анархією, все таки доводиться сконстатувати, що орґанізації залізничників увесь час намагалися диктаторствувати над всіма иншими орґанізаціями й над урядом. Кожне розпорядження уряду не тільки в залізничих справах, але й в військових (особливо внутрішніх, освітних та инших), вони обовязково обговорювали й ухвалювали свій присуд: чи саботувати, чи підтримувати, чи домагатись одміни, зміни і т. д. Даєш бувало розпорядження на певну перевізку залізницею, й не знаєш чи залізничники „ізволять" його виконати, чи одмінити, чи перевезуть по свойому.

Так саме сталося й з військами Петроградської залоги, які замісць провозу мимо Києва були привезені залізничниками до Києва й зґромаджено їх ешалони на київських залізничих шляхах. Неґайно від цих ешалонів потягнулися до Секретаріяту численні депутації з початку з проханням лишити їх в Києві для оборони міста, а згодом з погрозою самочинно виладуватися з ваґонів і розташуватись у Києві „для захисту Центральної Ради й здобутків Революції". Ґенеральний Секретаріят не мав фізичної можливости примусити їх виїхати призначеним їм маршрутом і мусів піддатися „проханню" ґвардійських полків. Це привело до скріплення большевицьких сил у Києві, а Українцям дало дуже проблематичне підсилення. Необмежений дозвіл відпусків до дому прибувших з Петрограду салдатів, який був вжитий як засіб послаблення небезпеки цих полків, до бажаних наслідків не привів, бо аґенти-большевики й большевитствуючі „у відпуски" не їхали. При пізнішому повстанню большевиків у Києві ці салдати Петроградської залоги відограли рішаючу ролю, виступивши проти Центральної Ради.

* * *

Стихійна самодемобілізація фронтів, самочинне пересування по українським залізницям ріжних, іменуючих себе большевицькими, ешалонів, постійне розграбовання ними ріжних інтендатських, а особливо харчових баз при залізницях, харчових маршрутних потягів, які вони захоплювали для себе, цілком спаралiжувало можливість подавати на фронти все саме необхідне. Фронти, що вже з літа не доїдали, тепер спожили всі свої запаси, обібрали й спожили все, що могли дістати в населення прифронтової смуги, тепер уже не мали чим живитися.

(Дальше буде).

*) Тут може я помиляюсь, може „ґенерал-лейтнант".

ГОЛЯНДІЯ — КРАЇНА ЧИСТОТИ І ПОРЯДКУ.

„В Голяндії біло, чистенько, порядно" — годі собі й уявити, з якою запопадливістю і з яким трудом дбають у Голяндії за це признання. „Ґенеральне чищення й порядкування", яке в інших народів потрясе домашнім спокоем найбільше двічи до року, є в Голяндії на денному порядку. Сильні дівчата з рибальських родин із сіл, відкіля рекрутуються наймички до голядських міст, із білими чепцями на голові, в чорних суконках і ззаду запинаними запасками, зачинають ґенеральне чищення на **хіднику**. Роблять це так, начеб то була долівка у гостинній кімнаті. Не забракне для миття хідника (тротуару) мила, щітки і стирки для витерття. Вислідом тої праці є зеркальний полиск, за короткий час знищений прохожими і собаками!

Яка то зайва праця! — скаже неодин. Доцільніше вже є чищення мосяжних шильдів (табличок), дзвінків і металевих скринок на листи. Але миття стін (мурів) домів, їх милення, шурування і витирання зробить на чужинця велике враження в цій країні, де дощ виконує цю працю дуже докладно і часто. В Голяндії при вікнах є віконниці. Їх чистять що тижня, але поважана родина кличе собі двічи до року „Ґлязенвашера", професіонального чистителя вікон у білій блюзі. Він по великій драбині вилізе на фасаду дому аж до потрібних вікон.

Ґенеральне чищення завдяки машинам, що всисають порохи, є простіше. Передполуднем шум і гук тих машин приглушує на амстердамських і гаґських улицях автомобілеві сиґнали. Віконні рами познимані, двері й веранди таксамо отверті. Це одинока нагода, коли Голяндець позволяє цікавим прохожим і сусідам заглянути до своєї хати. Щож там побачимо? Обстановку (меблі), позакривану білими накривалами, звинені килими, скрині (комоди) відсунені від стін, на столі дрібні предмети і наймичку, що обтирає павутиння по кутах.

В тих днях, коли в кімнатах перепроваджується „goede beurt", виглядає це в голяндських домах страшно. Дух порядкування, який вступив у господиню дому, царить у цілому домі. Бажання чистоти степенується в горячку, в біщеність. Не оставляється нічого в спокою.

Але вже більше скомпліковане є уставлювання обстановки на давне місце. Голяндська жінка не має богато змислу для естетичного уладження мешкання. Зважає передовсім на те, щоби не переповнювати хати зайвими річами. Лише в Голяндії могла зродитися думка, що постіль, крісла, скриня чи шафа є предметами прикраси. Деяким Голяндцям не подобається таке недомагання їх домашнього уладження, але призвичаєння є сильніше.

(Докінченнє).

ТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЧОМУ ТЕПЕР МЕДУ ТАК МАЛО?

(Казка Індіян-Аровaків.)

В давних часах було по лісах багато бжолячих гнізд із медом. Жив тоді один чоловік, що знав дуже добре вишукувати гнізда. Він міг найти гніздо, де ніхто не найшов би його. Раз надрубав дерево, бо знав, що в ньому є мід. Аж нараз почув голос із середини: „Уважай! Ти мене рубаєш!" Він отворив дуже обережно дерево і побачив у ньому дуже гарну жінку. Вона сказала йому, що вона називається Маба, медова мати, себто душа меду. А що вона була цілком нага, він назбирав бавовни й зробив із того запаску. Потім просив її, щоби була його жінкою. Вона згодилася, під умовою, що ніколи не кликатиме її по імени. І вони жили довгі літа щасливо. Як він прославився загально тим, що вмів вишукувати бжолячі гнізда, так вона сталась славною завдяки цьому, що вміла варити знамените „кашірі". Потребувала лише зробити того „кашірі" повне корито, а воно вистарчило, щоби не знати скільки гостей насходилося. Ба ще більше: від одного корита всі були пяні.

Але раз, коли напиток скінчився, пішов він, по звичаєви, як господар хати до своїх численних гостей та висловив жаль, що вже випито напиток до останньої каплі. Але обіцяв їм, що другим разом, як прийдуть, то Маба — і ось тепер він забувся, бо так назвав по імени свою жінку. А як лише вимовив її імя, вона втікла від нього до свого бжолячого гнізда. Він простягнув руки, щоби задержати її, але вона вже полетіла. А з нею улетіло і його щастя. — З того часу мід то дуже рідкі ласощі.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ДО ЮВИЛЕЮ КАВИ.

Бразилія святкувала цього року ювилей 200-літніх роковин спроваджування кави до Нового Світу. Кава є дійсно головним джерелом богацтва тої країни.

Один із журналістів так описує свої вражіння з тих кавових жнив:

„Я бачив у Сантос вантаж мішків кави на кораблях, які мали відплисти. Число тих 60-кільограмових мішків дійшло до 9,221.559. Коли до цього додати скількість тон кави сконсумованої на місці, то дістанемо просто казочні суми.

Дійсно можна сказати, що так як обіцяна земля плила молоком і медом, то Бразилія спливає кавою. Мешканці Бразилії й експортери нераз не знають, що робити з кавою. Бували випадки, що **затоплювано сотки тисяч тон кави, щоби лише не допустити до занадто нагальної знижки.** Бразилієць не жаліє собі кави в щоденному житті. Пе її богато маленькими чарочками, подібно, як у деяких східних краях. У готелях гість може пити скільки завгодно.

Одначе кава не є ориґінальним продуктом бразилійської країни. Сама назва „кава", походить з арабського „кагуа", яке в Туреччині вимовляють „кагве". Природники вважають батьківщиною кави Абісинію або Судан.

Богато століть минуло, заки люди побачили, які прикмети має ця ростина з білими цвітами і непоказними ягодами.

Як це сталося, що зерна тої африканської кави заблудили на беріг Азії, до щасливої Арабії? Латинський переказ каже про це таке: „Один погонич верблюдів з тої країни гнав свої звірята серед кущів дикої кави і побачив, що як його верблюди наїлися листя і овочів тої ростини, були дуже веселі і рухливі. Розповів це черцям сусіднього монастиря. Тоді ігумен постановив сам переконатися про наслідки цеї ростини. Запарив каву і напився. Попав у такий веселий настрій, що признав прикмети ростини чудотворними і постановив їх вихіснувати. Тому після кождої страви казав подавати черцям філіжанку кави. З того дня ніодин із них не спав підчас довгих теольоґічних диспут. Могли диспутувати день і ніч, а не чули змучення, ані не збиралося їм на сон". Таке бодай розказує вчений марокіт Антоніо Фавсто Наіроне з Лібану. Він був професором сирійської мови в Римі і видав 1671. року вчену розвідку про прикмети кави: **„Про найздоровший напиток кагує або кафе недавно відкритий — диспута".**

До Відня принесли каву Турки підчас облоги, а коли в 1683. році втікали, полишили богато її мішків. Тоді то у **Відні отворив першу каварню Українець Кульчицький.** У Парижі знали каву вже кільканайцять літ скорше. Сам король Людвик XIV., після того як медичний факультет заручив, що напиток цей **не є** шкідливий, став **перший пити** каву, а за ним і инші. В Парижі поотвирано богато каварень, які за Людвика XV. сталися осідком фільософів, що підкопували старий порядок при чорній каві і люльці.

Лишається ще питання, **хто приніс цю ростину до Америки?** Приписують це якомусь Фірмен-Дідотові, капітанові маринарки, пізнішому ґубернаторові Ґваделюпи. Йому не без труду вдалося дістати один корч кави з „жарден де плянтс", де цю ростину плекали старанно. Сів із нею на корабель, що їхав до Америки. Але разом із ним був на кораблі незнаний шпіон, аґент голяндської компанії. Як він довідався про намір Француза, що він хоче оснувати плянтацію кави в Америці, постановив перешкодити йому. Бо то була би конкуренція для славних уже тоді плянтацій на Целебесі і Джаві.

І так одного разу, як Фірмен-Дідо прийшов на місце, де був вазон із цінною ростиною, побачив, що хтось її вирвав і порізав. Попав у велику розпуку. Та як засадив назад корінь і кусень гону, ростина віджила. З того часу пильнував свою каву як день так ніч. Підчас подорожі забракло на кораблі води. Була дуже велика спека, люди хотіли пити. Тоді Фірмен-Дідо сам не пив своєї порції води, а підливав нею каву.

Як висіли на Мартиніці, молодий офіцир забрався основувати плантації. Його ростина розвивалася дуже гарно під відповідним підсоням Мартиніки і після 18 місяців зародила гарно. З одного корча повстало богато інших. Відси кава поширилася з острову аж до Ґуяни і Бразилії.

Така була доля цієї благородної ростини, про якої овочі писав у XVIII. столітті поет Деліль:

C'est toi, divin cafe dont l'aim-
[able liquer
Sans alberer la tete epanouit le
[cocur.

(То ти, божеська каво, якої любий напиток не нарушує голови, а веселить серце).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

АМБРІДЖ, ПА. Бр. св. Николая, від. 276, отсим повідомляє всіх членів що мітінґ відбудеться дня 12. серпня точно о годині 1. пополудни. На тім мітінґу будуть вирішуватися важні справи, тому присутність кождого члена є пожадана. Заразом напоминається всіх членів, щоб застосовувались до понизше поданих тут точок:

1. Кождий член, щоб платив точно свої вкладки, член котрий занятий в той день працею, може зголоситись не пізніше як два дні по мітінґу; хто не схоче цего придержуватись, буде суспендований. Котрий член не має грошей, має явитись на мітінґ та попросити членів, щоб заждали до другого мітінґу. Невиконавший цего буде рівнож суспендований.

2. Всі жінки, котрі належать до У. Н. С. а не платять жадних вкладок до каси відділової, тільки до Союза, особливо ті членниці, що належать без мужів до У. Н. С., мусять точно кождий місяць платити; як така членниця один місяць не заплатить, буде суспендована.

3. Члени-родичі, котрі держать свої діти в У. Н. С. і платять місячно 25 ц. чи 50 ц., як хочуть, щоби їх діти були реґулярно забезпечені, мусять точно кождого місяця платити, бо з тих вкладок, які платять за діти до У. Н. С. не остається ані один цент в касі брацькій, але в цілости висилається до У. Н. С. Хто не буде точно платити, діти будуть суспендовані. Це вже нераз напоминалось членам, а тому, що члени це легковажать, тепер буде поступатися так, як повище сказано. — За уряд: Т. П. Кульчицький, предс.; М. Фук, секр. фін.; А. Уштан, кас.

Чорний.

З БИТВ О ЛЬВІВ

(6)

(Продовження)

На другий день довідуємося про польські страти. Оден Українець, якому удається перейти лінію, розповідає нам таке: „Вчера в обідну пору вибрався я зі Львова з жінкою, донькою та синком і щасливо зайшли ми до Сихова. Аж тут нараз чую недалеко стрілянину. Я зараз догадався, що наші близько. Я мусів з родиною укриватися по ровах і чекати кінця. Тимчасом надходить вечір і ми видимо, як Ляхи утікають назад. Що другий з них несе по два кріси. Це кріси ранених та забитих Ляхів, яких було досить. Ви добре цілюєте, а крім того і співання було чути, і то по українськи. Тимчасом стало зовсім темно. Ми не важилися нічю вибиратися в дорогу, тому я з родиною перебув цілу ніч в рові. Доперва раненько вибралися ми в дальшу путь і за одну трету години прийшли сюда".

Рівнож і стежа, яка вертає зі Сихова, розповідає про страти Ляхів, а іменно: „на богатьох місцях видно богато крови". На це каже оден з наших стрільців: „Ого! там вже нічого не буде родити від ляцької крови".

По обіді того самого дня висилає 3-та сотня одну, а 2-га сотня другу стежу до Сихова. З другою стежею відходить четар Петрів. Обі стежі стрічаються в Сихові з ляцькою сотнею і вивязується порядна стрілянина. Ми знова виходимо побідниками. Ляхи утікають понісши великі втрати. Ми тратимо в сій перепалці дуже доброго жовніра і товариша четаря Петрова, якого убиває ляцька куля.

На другий день рано переходить трета сотня в запас до Давидова і закватировується в перших хатах від Пасік. Одна чета і оден скоростріл з 3-ої сотні повнить службу в селі Копятині, яке є висунене на право від Давидова. Маленьке село. Довкола него гори, покриті лісами. Наші стрільці полюють лісами на Ляхів, а при тій нагоді і на диких цапів. Як не забють Ляха, то забють дикого цапа, яких тут є більше ніж Ляхів. В це село Ляхи, від коли наша чета тут є, не заходять. Не знати, чому? Доки не було нас, то вони завсіди тут сиділи, бо село се виглядає, як „лічничий заклад".

Дуже часто являються в Давидові польські літаки і кидають на нас бомби, однак без успіху. Лях кидає в нас, бомба паде десь у село, де наших зовсім нема. А як вже трафиться такий случай, що бомба впаде близько нас, то знова друге лихо для Ляха, — що вона не експльодує. Як тільки покажеться польський літак, зараз хапають наші скорострільчики за скоростріл і стріляють до літака і то так: оден стрілець стоїть і тримає скоростріл (без триніжка) на плечах, другий стріляє, а третий тримає ленту, аби добре та рівно заходили набої в скоростріл. Дуже часто лучається, що ляцький літак під напором огню нашого скорострілa дуже скоро звертає в иншу сторону лишаючи нас у спокою.

Сегодня польський Святий Вечір. На фронті тишина, лише наша артилерія справляє Ляхам коляду, стріляючи впрост на Львів. Ляцька артилерія мовчить, не обзивається.

Коло нашої сотні переходять майже що-дня свіжі сили: курені піхоти зі скорострілами та батерії гармат, які приходять з Коломиї та Станеславова. Значиться, буде щось!

Так переходить час до 26/XII і нічого нового нема. Кождий з нас вже відпочиває, білле в порядку, а що було в біллю, також щезло і зовсім задоволений чується чоловік.

Дня 26/XII. дістає 3-а сотня такий приказ: „Завтра 27/XII. о 11. год. перед полуднем розпочинається наша ґенеральна офензива на Львів. Від 9-ої години рано до 11-ої перед обідом наша артилерія обстрілює барабанним огнем ворожі позиції. О 11-ій годині перестає артилерія стріляти, а піхота іде вперед. 3-а сотня відходить рано о 9-ій год. з Давидова до Пасік, а в 11-ій год. іде в наступ на ліво від зелізничого шляху і має за задачу заняти село Козельники. На право держить сотня лучбу з 2-ою сотнею, а на ліво з Коломийцями. Занявши село Козельники, сотня чекає на дальші прикази".

Радість, яку годі описати, бо кождого з нас ціллю є як найскорше здобути Львів, а потім і дальше увільнити нашу любу землю від наїздника Ляха. Зараз кождий готовиться в похід. До села Копятина іде вістовий з цим приказом, щоби чета зі скорострілом завтра раненько вертала до сотні.

Зі стрілецьких кватир далеко розносяться звуки пісні:

Розвивайся, ой, ти, старий
[дубе,
Скоро весна буде.
Вибирайся, молодий козаче,
Завтра похід буде.

Я походу не боюся,
Завтра виберуся...

— — — — — — — —

З другої сторони ллється знова инша пісня:

Ми поляжем, щоб волю і сла-
[ву і честь,
Рідний краю, здобути тобі!...

Якось так чудно чоловікови на душі. Таких приємних хвиль не знав чоловік дотепер на ніякім фронті.

Вже пізна пора, а сон не береться. Коби вже скоро прийшла та хвиля, аби йти вперед і здобути Львів. Най коштує, що хоче! Не зайдемо ми, то лекше зайдуть до него наші браття по наших трупах...

Надходить ранок. Чета зі скорострілом вертає з Копятина. По кватирах рух. Кухня вже зготувала чорну каву і кождий іде собі по неї. І так о 9-тій год. сотня рушає до Пасік. Наша артилерія починає обстрілювати Сихів, лісничівку в Зубрі, та Козельники. З початку слабо, а потім чимраз ліпше.

В Пасіках весь наш курінь збирається в дворі і курінний командант обговорює зі старшинами ще раз плян наступу. Кождий стрілець має по 200 острих набоїв, а при поясі кілька ручних ґранат. До кождого скорострілa є амуніції по 10 коробок. Крім того кожда чета і скорострільчики везуть на маленьких саночках запасну амуніцію. Тому, що на дворі паде сніг і марш буде трудний, наплечники лишаємо в Сихові. Надходить 11-а година... Наша артилерія перестає стріляти. Чути голос команданта куріня: „Сотні, вирушати!" Команданти поодиноких сотень виповняють приказ і піхота йде вперед. Вийшовши з двора, 3-а сотня робить розстрільну, на кінцях розстрільної по одному скорострілі і ми йдемо наперед. На право маємо лучбу з 2-ою сотнею, а на ліво з коломийським курінем поручника Б. Виходимо на поле... Видно дві широкі розстрільні. Се підбадьорює наших стрільців, бо вони видять, що не самі йдуть вперед. Настрій серед стрілецтва чудовий. Спокійно порушається ціла лінія наперед. Аж тут на лівім крилі чути стріли. Се курінь пор. Б. здобуває лісничівку в Зубрі, де Ляхи навколо обкопалися ровами. Лівий скоростріл 3-ої сотні помагає Коломийцям в їх праці. Нараз чути: Гура! Гура! і стрілянина устає. З лівого крила подають: „Коломийці здобули лісничівку" і ми йдемо дальше. Сніг по коліна, а до того ще і згори паде. Все виглядає біло. На правому крилі стрілянина, однак зараз вона устає, бо Ляхи утікають. І так, бродячи снігами, приходимо перед село Козельники. Тут витають нас Ляхи скорострілами, які вони мають в цегольнях. Розпочинається стрілянина на цілій лінії в нас, Коломийців, та в другій сотні. От і ми зараз в Козельниках. Найтяжше перебігти перед нами поле, яке Ляхи обсівають скорострільним огнем. Одна наша чета стріляє, а друга іде вперед і то, як хто може. Один біжить скорим бігом, другий знова повзає на животі... Гура! Гура! і ми в селі. Ляхи утікають на Перзенківку, та в цегольню на право від Козельник, поза зелізничий шлях. 3-та сотня обсаджує зелізничу дорогу здовж села Козельник. Стрілянина, яка на часок устає, продовжується дальше. З обох сторін грають скоростріли. Наша артилерія обстрілює польські цегольні, в яких є виставлені їх скоростріли. Починає вечеріти... Ляхи хочуть використувати наступаючу темряву, тому пробують на нас наступ, однак під напором наших стрілів вертають назад.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЧОМУ ЛЮДЕ ЗОДЯГАЮТЬСЯ.

Що казало нашим прадідам спорудити собі одяг? Три причини насуваються тут на думку: 1) щоби забезпечити тіло від зимна, 2) щоби приподобатися або виріжнитися і 3) з почуття встиду.

Котраж з тих причин була рішаюча? Досліди виявили, що людина є дуже відпорна на холод, на зміну клімату. Тож холод не мусів наклонити людей носити одяг. Ствердив це Кук підчас виправи до Огнистої Землі. Застав тамошніх мешканців, як ходили зовсім наго, а двох товаришів Кукових замерзло там на смерть.

Коли кільканацять літ пізніше Дарвін відвідав Огнисту Землю, бачив, що її мешканці ходили все ще незодягнені, хоч температура була дуже низька і лютували ледяні вітри. Коли дав одному тубильцеві червону хустку, думав, що тубилець загорнеться в неї перед холодом. Одначе тубилець подер зараз хустку на вузенькі стяжки і тими стяжками прикрасив собі тіло.

З того виходить, що холод не примусив людей зодягатися. В кліматі, що помало змінювався, люде привикали до холоду і дальше ходили наго.

Розгляньмо другу причину, що могла наклонити людину зодягатися: почуття встиду. Встид, як показується, також не був рішаючим чинником. Само вже поняття встиду не є однакове в усіх народів. Досі є племена, що зовсім не знають, що це таке встид. Знову інші племена розуміють встид зовсім інакше ніж ми. Поняття встиду повставало неодностайно і залежно від середовища.

Є таке племя, що найнепристойнішою частю тіла вважає **ноги**, інші племена вважають стидливою частю тіла **потилицю** (задна часть голови) і її слід заслонювати перед людськими очима. Племя Індіян знад джерел Шінґу ходить зовсім наго, а лише **в свята або до танцю** люде того племени **прибираються в шати, сплетені з пальмових волокон**. Одяг цей ослонює докладно ціле тіло, крім тої части, що в нашому розумінні є стидлива і слід би її передовсім закрити.

Дослідники кажуть, що люде первісно носили опояску лише на те, щоби прикраситися в поясі. І нині ще в Австралії жиють племена, що звичайно не мають на собі ніякого одягу ані заслони, а тіло прикрашують лише до танця. Жінки накладають на бедра ніби запаски з пер, мужчини обвішуються в поясі прикрасами. Як жінки так і мужчини роблять це лише для прикраси.

Полишається **третя причина**, що власне було рішаючим чинником при введенню одягу, а саме: **бажання приподобатися, виріжнитися поміж іншими або застрашити інших.** Бо насамперед повстав одяг, заявився фіговий листок, а щойно потім люде пізнали почуття стиду. Отже мужчини стали зодягатися тому, що хотіли виріжнитися або залякати інших. Крім того люде хотіли нераз **наслідувати виглядом звірят, на які полювали.** У жінок причиною одягу було **бажання приподобатися мужчині.** Першим одягом (не вчислюючи тут фіґовий листок) був спосіб прикрашувати тіло барвою. **Першою** фарбою, ужитою для цієї мети, **була людська кров і кров звірят.** Чоловік-побідник малював тіло своє кровю побідженого, щоби так залякати своїх противників. Потім забарвлювали тіло на інші барви, хто зна, чи перша малювалася не жінка. Пізніше прикрашували тіло, натираючи його ріжними знаками, вкінці стали татуувати шкіру й осягали щораз кращі висліди.

Нині первісні племена малюють части тіла олійними фарбами. Попри малювання і татуування тіла стали обвішувати тіло ріжними прикрасами. Прикрашувалися: перами, мушлями, зубами звірят і людей, пізніше шкірами і тканинами. Мисливці стали зодягатися в звірячі шкіри, щоби лекше можна було підійти незамітно до звірини. І так помало повстав одяг, який щораз то переміновався і доповнювався. Метою того всего — як уже згадано — було бажання прикрасити тіло. Щойно пізніще стрій переміняється в одяг, бо як людський організм привик до нього, не міг обійтися без одягу, що забезпечував тіло перед холодом.

Нинішній мужеський одяг так мало барвний і майже незмінний щодо форми, є вже лише ношею для звичаю і тепла, зате жіночий одяг задержав своє історичне значіння. Барвний і ріжноманітний, не втратив до нині своїх прикмет прикраси.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

АСТОРІЯ, Н. Й.

На страйкуючих майнерів та оборону невинно засуджених.

Просимо переслати по половині на невинно засуджених та страйкуючих майнерів суму $41.00, які надіслано до Обєднання.

А. Климишин, секр.

—o—

ШИКАГО, ІЛЛ.

На оборону Атаманчука і Вербицького.

Підчас гостини в честь кошового Демократичної Січи ім. К. Трильовського, переведено збірку, яка принесла $13.00. Збірку призначено на оборону невинно засуджених. Гроші переслано через Обєднання.

І. Воробель, секр.

—o—

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

10 долярів прошу розділити так: $5 на Рідну Школу, $3 на невинно засуджених, а $2 на страйкуючих майнерів.

Гроші вислано через Обєднання.

Осип Білоган.

ПРОТОКОЛ ЗПЕРЕД 3000 ЛІТ.

„Все це вже було!" — сказав Бен Акіба, а потверджує цю правду ще раз факт, що четверту комору гробниці фараона Тутанхамена обікрали тому 3,000 літ урядовці святині Амона разом із мулярами, що працювали при цій будівлі. Кримінальна поліція в Тебах зловила цілу цю спілку і відставила до арештів. Дістали вони, самособою, добре в пятити і в долоні, а потім зложили вже зізнання, яке до нині заховалоєся серед давних папірусів. Один англійський єгиптольоґ відчитав тепер це зізнання. „Ми дісталися підземним коридором на місце доконаного злочину. Там отворили королівську мумію, прикрашену золотими ланцюхами і дорогоцінностями. На голові була золота заслона, а одяг був золототканий і висаджуваний самоцвітами. Ми очистили поважану мумію з тих усіх дорогоцінностей і з тою добичею втекли до одної знаної нам господи". Протокол, на наш рахунок, має дату дня 1. листопада 1126 року перед Христом.

